

Jaakko Suorsa

JOURNALISTIN POLKU HAASTATELTAVAN LUO

Etnografinen tutkielma journalistin henkilöhaastateltavan
etsinnästä Yle Tampereen toimituksessa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatin tutkielma

Huhtikuu 2020

Henkilöhaastattelu on yksi yleisimmistä tiedonhankintatavoista journalistin työssä. Kandidaatin tutkielmani tarkasteli journalistin henkilöhaastateltavan etsimistä. Havainnoin etnografisesti Yle Tampereen toimituksen journalisteja heidän arkisessa työssään ja analysoin kerätyn kirjallisen aineiston episodivetoisesti. Havainnoidessa käytin käytettävyytutkimuksesta peräisin olevaa ääneen ajattelun menetelmää. Tutkimuskysymykset olivat 1. Minkälainen tapahtumasarja on journalistin henkilöhaastateltavan etsiminen? 2. Miten journalisti etsii haastateltavaa arjen rutiineissa? 3. Miten journalisti valitsee haastateltavan löydettyään haastateltavia henkilöitä?

Tutkielmani päätulos on haastateltavan etsiminen kolmessa episodissa: 1. Suunta, 2. Valinnan hetki ja 3. Valinnan varmistus. Episodissa Suunta toimittaja etsii ja kerryttää tietoa, sekä kartoittaa mahdollisia haastateltavia. Valinnan hetki on lyhyt episodi, joka sijoittuu tiedon etsimisen ja ensimmäisen yhteydenoton väliin. Valinnan varmistus on se teko, kun journalisti lähestyy henkilöä pyytääkseen haastattelua.

Tutkielman aineisto oli lyhyt, mutta analyysi osoitti joitain yhteneväisyyksiä tutkimuskirjallisuuteen sekä tiedonhakutaidon tärkeyden. Havainnointikerroilla journalistien pääasiallinen tiedonhakutapa oli käyttää kaupallista hakukonetta. Haastateltavaa valitessaan journalisti käyttää korjauskerrointa tasapainottaakseen julkisuuden määrää osapuolien kesken, jos valittavana on useampi kuin yksi haastateltava. Ainoastaan kaupallisen hakukoneen käyttäminen tietoa etsiessä on ongelmallista journalismin kannalta. Toisen havainnointikerran tapauksessa paljastui puute tiedonhaussa, joka johtui pelkän kaupallisen hakukoneen käyttämisestä.

Tämä tutkielma tarkasteli vain haastateltavan etsimistä ja valintaa. Taustaoletuksena oli journalistin itsenäisen ja oma-aloitteisen tiedonhaun yleisyys, jota on syytä tarkastella kriittisesti. Tutkielmaa on laajennettava tarkastelemaan laajemmin sitä, miten juttujen tietolähde määräytyy.

Avainsanat: journalismi, etnografia, ääneen ajattelu, tiedonhaku

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1 Johdanto.....	1
1.1 Tutkielman lähtökohdat.....	1
1.2 Rutiinit journalistisessa työssä.....	2
1.3 Journalistiset lähteet.....	5
1.4 Journalistinen tiedonhankinta.....	9
1.5 Tutkimuskysymykset.....	10
3. Menetelmä ja aineisto.....	11
3.1 Menetelmänä etnografinen havainnointi ja ääneen ajattelu.....	11
3.2 Aineiston analysointi.....	13
3.3 Aineisto.....	14
4. Analyysi ja tulokset.....	15
4.1 Suunta.....	15
4.2 Valinnan hetki.....	16
4.3 Valinnan varmistus.....	17
5. Pohdinta.....	17
Lähdeluettelo.....	21
Kirjat ja artikkelit.....	21
Sanomalehtilähteet.....	22
Liitteet.....	23
Liite 1 Havainnointiaineisto.....	23

1 Johdanto

1.1 Tutkielman lähtökohdat

Toimituspäälliköt Anu Ubaud sekä Erja Yläjärvi ilmoittivat 8.3.2018 Helsingin Sanomien alkavan seurata sukupuolten tasapuolisuutta haastateltavien valinnassa. Noin vuotta myöhemmin Ylen uutis- ja ajankohtaistoiminnan vastaava päätoimittaja Jouko Jokinen ilmoitti 21.1.2019 samankaltaisesta hankkeesta nimeltä 50:50-hanke (Tiessalo & Laakso 2019). Molemmat journalistiset julkaisut seuraavat laskurien avulla haastateltavien sukupuolijakaumaa. Julkaisujen tavoite on edustaa julkaisuissaan molempia sukupuolia tasaisesti. Vuonna 2018 Helsingin Sanomissa naisten osuus haastateltavista oli alle 30 prosenttia. Vuotta myöhemmin osuus nousi, mutta vain hieman yli 30 prosentin ja vain tietyillä osastoilla. Luku heilahtelee päivä- ja viikkokohtaisesti. Joinakin päivinä naisten osuus voi olla yli 40 prosenttia. (Ubaud & Yläjärvi 2018, Ubaud 2019, Tiessalo & Laakso 2019.)

Helsingin Sanomien mukaan naisten miehiä pienempi osuus ei selity pelkästään yhteiskunnallisilla rakenteilla. (Ubaud & Yläjärvi 2018) Tämä viittaa siihen, että journalistinen toimintakulttuuri suosii miehiä naisten sijaan, joka puolestaan selittää miesten suuremman edustavuuden journalismissa. Laskureilla ja seurannalla journalistiset julkaisut haluavat tehdä haastateltavien valintaa läpinäkyväksi. Haastatteluja tehdään päivittäin journalistisessa työssä, joka tekee haastateltavien valikoimisesta oleellisen seurantakohteen toimituksen sisällä, mutta myös tutkimuskohteena se on merkityksellinen.

Journalismi ei tapahdu tyhjiössä, niin kuin ei mikään maailmassa. Journalistilla on oma henkilökohtainen maailmankuvansa, elämänhistoriansa, ammatissa opitut työtavat ja työpaikan toimituskulttuuri. Tästä huolimatta journalistin on pyrittävä objektiivisuuteen. Objektiivisuus tai totuudenmukaisuus on journalismin ydinhanteita, johon myös journalistiset työtavat ja toimituskulttuurit pyrkivät (Reunanen & Koljonen 2014, 47).

Objektiivisuus on kuitenkin varsin runsaan kritiikin kohde journalismissa. ”Yksien mielestä ongelmana on se, että journalismi ei ole objektiivista, toisten mukaan se ei voi olla objektiivista ja kolmansien mielestä sen ei pitäisikään olla objektiivista”. Journalismin on kritisoitu tuottavan pikemminkin mekanistista vaikutelmaa objektiivisuudesta, mutta

journalistit itse kokevat objektiivisuuden kriittiseksi tulkinnaksi. (Reunanen & Koljonen 2014, 47, 90.)

Journalistin on opitun, sisäistetyn ja ehkä jollain tasolla kirjoittamattomien pelisääntöjen sijaan pystyttävä perustelevaan valintansa ja palvelemaan avoimesti lukijaa ja demokratiaa. Läpinäkyvyys, eli journalistisen työtapaturmasarjan selostaminen lukijalle auttaa lukijaa arvioimaan jutun paikkansapitävyyttä ja olennaisuutta. Journalistit itse arvioivat läpinäkyvyyden eli avoimuuden täydentävän objektiivisuutta, mutta ei korvaavan sitä (Reunanen & Koljonen 2014, 123).

Henkilön haastattelu, eli suullinen lähde, on yksi journalistinen tiedonhankintatapa. Muita tietolähteitä ovat kirjallinen ja empiirinen tieto, jonka toimittaja on omin aistein havainnut. Haastattelussa toimittavat hankkivat lähteeltään tietoja kysymällä häneltä kysymyksiä esimerkiksi puhelimesta, sähköpostilla tai kasvotusten. Haastattelu on kahdensuuntainen vuorovaikutussuhde, jossa myös haastateltavalla on mahdollisuus saada oma viestinsä läpi julkisuuteen. Haastateltavalta saaduilla tiedoilla journalisti koostaa juttunsa. (Jaakkola 2013, 83, 201.)

Tässä tutkielmassa pureudun työtapaturmasarjan yhteen osaan, henkilöhaastateltavan etsintään. Päädyin tutkielmassani tarkastelemaan henkilöhaastateltavan etsimistä, koska se on ajankohtainen sukupuolen edustavuuden mittaamisen vuoksi, mutta myös hyvin yleinen journalistinen työtehtävä.

Kandidaatin tutkielmani tavoite on kuvata journalistista henkilöhaastateltavan etsimistä. Tarkastelen tutkielmassani etnografisesti, miten journalisti etsii ja valitsee haastateltavansa. Koska haluan tietää, miten journalisti päätyy haastateltavaansa ja haluan päästä kiinni itse tapahtumaan, päädyin havainnoimaan etnografisesti arkista journalistista työtä. Havainnointi-areenaksi valikoin Yle Tampereen toimituksen. Alusta loppuun havainnoimalla saa yksityiskohtaisen kuvauksen siitä, mitä tapahtuu niiden kahden hetken välissä, jolloin journalisti saa aiheen, ja kun hän sopii haastattelun löytämänsä haastateltavan kanssa.

1.2 Rutiinit journalistisessa työssä

Sana *rutiini* viittaa toistuvaan, arkiseen ja totuttuun tapaan. Journalistisessa työssä jotkut työtavat osoittautuvat muita tehokkaammaksi. Tuomo Mörä (1996, 105) määrittelee journalistiset rutiinit, eli mediarutiinit siten, että ne vaikuttavat jollain tapaa tiedostamattomilta tai vaistomaisilta. Mediarutiineja ovat määrittely-, keruu- ja

esitystaparutiinit. Määrittelyrutiinit kysyvät sitä, onko tämä asia uutisoinnin arvoinen. Esitystaparutiini määrää jutun muotoa ja rakennetta. (Mörä 1996, 105.)

Tämän tutkielman kannalta tärkein on keruurutiini. Uutiset valuvat ylhäältä alas, poliittiselta ja taloudelliselta eliitiltä kohti journalisteja, jotka keruurutiinien (Mörä 1996, 107) avulla varmistavat päivittäisen uutiskoneiston pyörimisen. Mitä korkeampi yhteiskunnallinen asema henkilöllä on, sitä todennäköisemmin journalisti kallistaa korvansa hänelle.

Journalistin ammattitaitoon kuuluu sisäistetty ajatus siitä, kuka ja millainen on luotettava lähde. Journalistisen työtapahumarjan aikana on valitettavan usein kiire. Kiire aiheuttaa sen, että journalistit tarvitsevat sisäistettyjä rutiineja, niin toimituksellisia kuin myös henkilökohtaisia, pitääkseen työnsä rattaat pyörimässä. Journalisti ei ehdi jäädä pohtimaan sitä, miksi juuri tämä tutkija tai tuo kokemusasiantuntija on luotettava ja objektiivinen lähde kommentoimaan ajankohtaista ilmiötä. (Mörä, 1996, 106.) Jatkuva ammattitaidon, rutiinien tai pelisääntöjen kyseenalaistaminen ei hyödytä kiireisessä uutistyössä, mutta pohtimisen puuttuminen saattaa olla myös tottumus.

Mörä (1996, 113) kirjoittaa myötävirtaan uimisesta journalismissa: “Jos journalisti esittää omia mielipiteitään, vaatii yleisen ilmapiirin mukaisen näkemyksen esittäminen vähemmän perusteluja kuin vähemmistömielipiteen esittäminen. Myötävirtaan kulkemista pidetään usein neutraalimpana kuin vastavirtaan kulkemista.” (Mörä, 1996, 113.) Ulotan myötävirtaan uimisen laajemmalle journalistisiin valintoihin. Journalisti saattaa valita haastateltavaksi sellaisia ihmisiä, joita yleisesti pidetään pätevinä kommentoimaan annettua aihetta, tai jotka ovat aiemmin kommentoineet sitä. Poikkeaminen totutusta koettaneen riskiksi.

Mörän vuoden 1996 huomioidut ovat jo melko vanhoja, ja journalistiset ihanteet ovat uudistuneet. Journalismia on kritisoitu tasapuolisuusharhasta, eli false balance -ilmiöstä. Ilmiössä on kyse siitä, että kommentteja on haettu sellaisilta ihmisiltä, jotka eivät ole alan asiantuntijoita.

Äärimmäisen kriisin keskellä journalistit joutuvat käyttämään niitä resursseja mitkä ovat saatavilla, mutta toteuttavat myös tavanomaisia rutiineja. Jotkut rutiineista säilyvät, mutta journalisti joutuu improvisoimaan ylläpitääkseen niitä. Norjalaisen VG-lehden hierarkia ja toiminta luhistui Oslon pommi-iskussa heinäkuussa vuonna 2011. Samaan aikaan Utøyassa tapahtui massamurha. Kuitenkin iskua seuranneiden tuntien aikana lehden toimitukseen palanneet journalistit alkoivat vaarasta huolimatta jakaa tehtäviä ja pystyttää toimitusta.

Palanneet journalistit kokivat, että lukijoille on välitettävä tietoa mahdollisimman pian, vaarasta huolimatta. (Konow Lund & Olsson 2016, 363.)

Hierarkiaa ja tehtäväjakoja voi pitää toimituksen sisäisenä rutiinina. Kun osa Oslon toimituksen henkilökunnasta palasi toimitukseen, he järjestivät väliaikaisen hierarkian keskenään. Yksi journalisti valittiin valvomaan juttujen yhtenäisyyttä, joka on yleinen rutiini suurissa uutistapahtumissa. Rutiinien palauttamiseen auttoi toimitukseen palaaminen, sillä improvisointi on helpompaa tutussa ympäristössä. (Konow Lund & Olsson 2016, 363, 367.)

Juttuihin sisällytetään vain tarkistettu tieto. Tiedon tarkistaminen on yleinen ja tärkeä osa journalistin työtä. (Jaakkola 2013, 82.) Tiedon tarkistamista voi pitää rutiininomaisena. Konow Lundin ja Olssonin (2016, 366-367) tutkimuksen mukaan Oslon pommi-iskun kaaoksessa tietoa yritettiin varmistaa omilla aisteilla, kun muita mahdollisuuksia ei ollut. Esimerkiksi kun viranomaisiin ei saatu yhteyttä, hallintorakennuksen kokemista vaurioista kirjoitettiin uutinen käyttämällä toimittajan silmin näkemiä havaintoja. (Konow Lund & Olsson 2016, 366–367.)

Facebookia ja Twitteriä käytettiin myös faktan testaamiseen ja varmistamiseen. Utøyan massamurhan ja pommi-iskun yhteyttä varmistettiin sosiaalisesta mediasta. Lopulta juuri sosiaalisen median kautta saatiin ymmärrys koko tapahtumien skaalasta. Vaikka tietotekniikka ja tietoliikenneyhteydet pettivät, eikä journalisteilla ollut mahdollisuutta olla varma kaikesta tiedosta, tiedon varmistamisen rutiini ja toisaalta epäileväinen suhtautuminen saatuun tietoon säilyi. Esimerkiksi vastaava päätoimittaja päätti jättää pois tiedon Al-Qaidan osallisuudesta, koska hän ei voinut olla varma sen paikkaansa pitävyydestä, siitäkin huolimatta, että vaikutusvaltainen New York Times oli julkaissut tällaisen tiedon. (Konow Lund & Olsson 2016, 366-367.)

Oslon iskun aikana eräs toimittaja sai pian pommin räjähdysen jälkeen vihjeen ammuskelusta, mutta ei tarttunut siihen vasta kun ymmärsi sen olevan jotain vakavampaa. Kyseinen toimittaja ajatteli aluksi, että vihjattu ammuskelu oli pientä verrattuna pommiin pääkaupungissa, eikä siten tutkimisen arvoinen siinä tilanteessa. Kuitenkin kun toimituksessa ollut poliisi ja palomies saivat viestin ammuskelusta, johon heidän täytyi reagoida välittömästi, toimituksessakin ymmärrettiin sen liittyvän pommi-iskuun. (Konow Lund & Olsson 2016, 365.) Tämä heijastelee Mörän (1996, 105) määrittelyrutiinin käsitettä.

Kiireen sekä journalistisiin normien ja arvojen ristiriita vaikuttaa tapoihin tuottaa uutisia toimituksissa, joissa on yhdistetty esimerkiksi verkko- ja printtituotanto. Tällaista toimitusta kutsutaan monikanavaiseksi tai poikkimediaiseksi. Verkkojulkaisun yleistyessä printti- ja verkkotoimituksia on yhdistetty ja henkilökuntaa vähennetty, joka on johtanut tehtävien lisääntymiseen. Tämä vastaavasti lisää journalistien kiireisyyttä. Heidän on täytynyt alkaa seurata verkon julkaisutahtia, mikä on pakottanut heidät nopeuttamaan työtahtiaan. Verkon analytiikan mittarit, kuten nopeus, välittömyys ja klikkien määrä ovat nousseet tärkeimmiksi journalismin tason mittareiksi. Lopputuloksena on journalistisen kompetenssin ja journalismin laadun heikkeneminen. (Hofstetter & Philomen Schoenhagen 2017, 44.)

1.3 Journalistiset lähteet

Eliittiä on kuultu kautta aikain herkemmin kuin tavallista kansaa. Journalismissa kansalaisen paikka on ollut perinteisesti katsomossa, ei aktiivisena keskusteluun osallistujana. Heikki Heikkilä (2001, 151) kirjoittaa väitöksessään, että eliittivetoisuus journalismissa nojautuu osittain edustuksellisuuden logiikalle. Koska journalismi toimii edustuksellisen demokratian puitteissa, ovat myös sen ongelmat samoja. ”Journalismi ei ole demokratiassa ulkopuolinen, sillä sen käytännöt ovat osa demokratian käytäntöjä” (Heikkilä 2001, 154).

Heikkilä (2001, 150-153) ottaa esimerkiksi kansanäänestyksen Euroopan unionin jäsenyydestä. Vaikka 43 prosenttia ilmaisi vastustavansa jäsenyyttä, journalismin kyllästi jäsenyyttä kannattavat äänet. Toisaalta EU-jäsenyydestä uutisoitiin paljon maatalouden kautta, kun taas puolustuspolitiikka jäi tyystin käsittelemättä. Tämä oli seurausta siitä, että eliitti yksinkertaisesti vaikenä puolustuspolitiikasta. Toisaalta jäsenyyttä vastustavan osapuolen epäedustavuus osin johtui uskottavien puhujien puutteesta. Joskus journalismissa tasapuolisuuden vuoksi asetetaan altavastajaan puolelle, jota kutsutaan korjauskertoimeksi, mutta ei tässä tapauksessa. (Heikkilä 2001, 150-153.)

Eliittilähteisiin tukeutuminen näkyy myös Margaret Simonsin ja Jenny Morganin (2018, 1202) tutkimuksessa. Australialaiset Simons ja Morgan tutkivat journalismin tapaa raportoida naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Kaksi tutkimukseen osallistunutta toimitusta tukeutui poliisilaitokseen lähteenä, ja vasta asenteiden muutos poliisilaitoksen sisällä johti raportoinnin näkökulman muutokseen journalismissa. Kolmannessa toimituksessa sosiaalisessa mediassa käyty keskustelu kannusti toimittajia tekemään entistä enemmän juttuja naisiin kohdistuvasta väkivallasta. (emt., 1202.)

Ennen muutosta poliisi ei pitänyt asiaa uutisarvoisena ja journalistit myötälivätkä tätä asennetta. Journalistit ajattelivat lähisuhdeväkivallan olevan yksityisasiä. Sitä ei pidetty tarinana tai juttuna, ja poliisin asenteeseen mukauduttiin ajattelematta asiaa. Kun poliisissa johtavassa asemassa olevat henkilöt näyttivät esimerkkiä ottamalla selvän linjan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan, journalistit tekivät perässä. Tutkimukseen haastatellut journalistit sanoivat suoraan, että he aloittivat kampanjan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan reaktiona poliisin muuttuneeseen asenteeseen ja toimintaan. (Simons & Morgan 2018, 1205–1206.)

Simonsin ja Morganin (2018, 1205-1206) tutkimuksessa kerrotaan, että toimitukseen saattoi tulla tieto perheväkivallasta, mutta siitä ei tehty uutista ennen asennemuutosta poliisilaitoksen sisällä. Toisin sanoen, toimitus sai lähteeltään tietoa ja lähdekontakti oli olemassa, mutta uutiseksi se ei riittänyt kuin vasta sitten, kun lähde niin päätti. Määrittelyrutiini tulee kyseeseen Mörän (1996, 105) mukaisesti, kun Simonsin ja Morganin tutkimissa toimituksissa mietittiin uutisarvoisuutta. Poliisi ja oikeuslaitos ovat toimituksissa lähtökohtaisesti lähteitä koska niillä on pääsy merkittävään tietoon, johon journalistilla ei yleensä ole pääsyä.

Simonsin ja Morganin tutkimuksessa kuitenkin jää pimentoon se, mikä on vaikuttanut poliisiin asenteeseen, kuten feministinen kansalaisliike. Siten ei voi sanoa, että journalistit yksinomaan ammentaisivat poliisilta tai muulta auktoriteetilta asenteensa, mutta Simonsin ja Morganin tutkimus antaa viitteen siihen suuntaan.

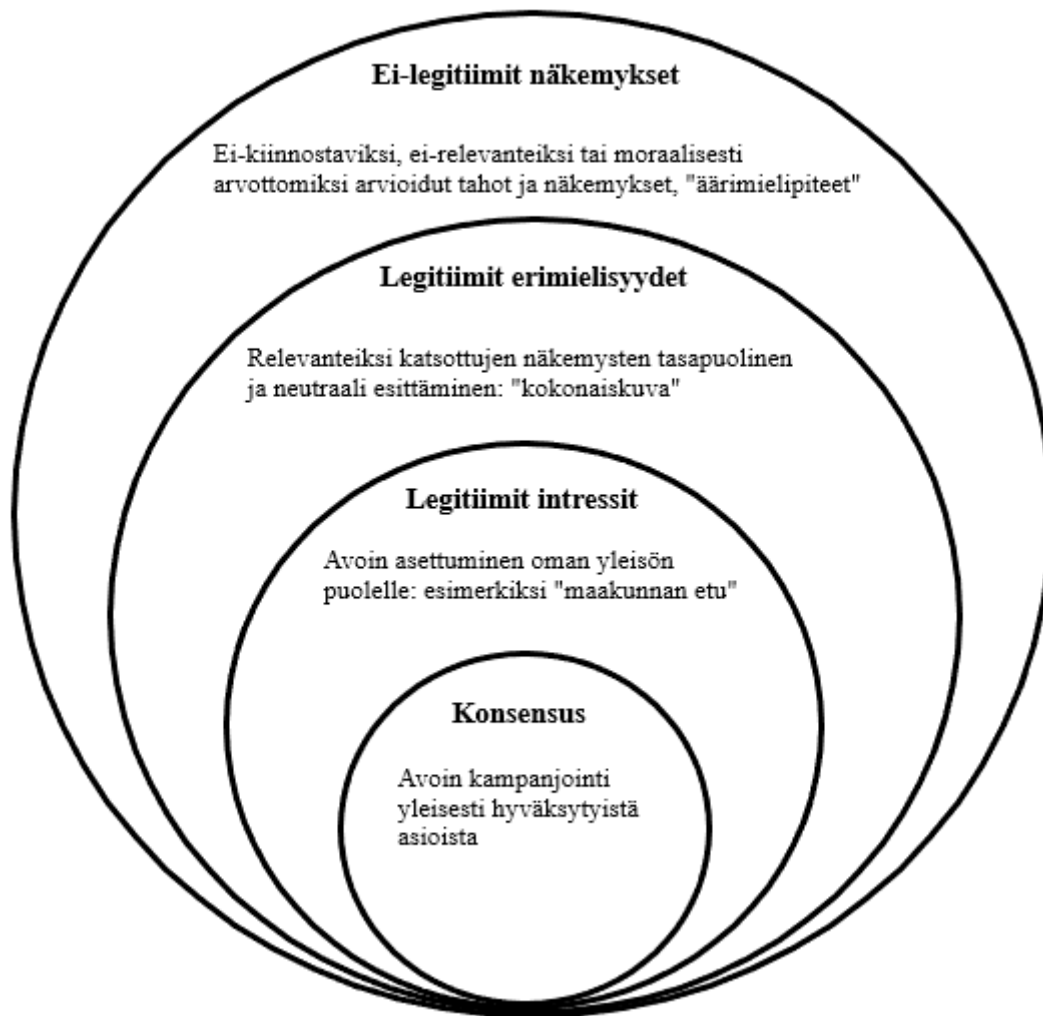
Eliittilähteisiin tukeudutaan herkästi, vaikka julkaisu kutsuisi itseään vaihtoehtojournalismiksi. Chris Attonin ja Emma Wickendenin (2005, 346) tutkimuksessa siteeraaman kirjallisuuden mukaan vaihtoehtojournalismin suosisi tavallisuutta tai tavallisia kansalaisia eliittilähteiden sijaan. Yhdistyneissä Kuningaskunnissa julkaistu aktivistilehti SchNEWS tukeutuu antielitistisiin lähteisiin samaan tapaan kuin valtavirtaisten julkaisujen lähderutiinit: asiantuntijuuden, auktoriteetin ja legitimitetin mukaan. (Atton & Wickenden 2005, 346.)

Simonsin ja Morganin (2018) sekä Heikkilän (2001) mukaisesti lähteillä ja näkökulmalla on yhteys. Journalismi välittää lähteidensä, eli eliitin näkökulmaa, minkä myös Koljonen ja Reunanen (2014, 73) kirjoittavat olevan journalismin tutkimuksessa monesti havaittu.

Luen Koljosta ja Reunasta (2014, 73) seuraavasti. Jos aiheesta on vallalla konsensus, ei journalismi kykene uutisoimaan siitä, tai asiaa pidetään itsestään selvänä. Tätä voi

havainnollistaa esimerkillä murhasta. Murha on ihmisten enemmistön mielestä eettisesti ja moraalisesti väärin. Siten murhaa kannattava ihminen sijoittuu ei-legitiimille kehälle – hänen ajatuksensa ovat moraalisesti arvottomia eikä hänen kantaansa uutisoida. Vasta kun asia politisoituu tai tulee muuten julkisen kiistelyn aiheeksi, journalismi alkaa soveltaa objektiivisen journalismin käytäntöjä. Selkeyttäen, journalismi pystyy paremmin tekemään juttuja aiheista, joissa on selkeästi osapuolet, joita kuulla.

On kuitenkin tapauksia, joissa journalismi ajaa asiaa puolueellisesti. Paikallinen journalismi voi esimerkiksi uutisoida selkeän puolueellisesti varuskunnan lakkauttamisesta kielteisenä asiana. Koljonen ja Reunanen esittävät Daniel Hallinin (1984) kehittämiin julkisen keskustelun kehiin lisäyksen, legitiimien intressien kehän. Legitiimien intressien kehässä journalismi voi asettua osapuoleksi ajamaan esimerkiksi paikallista etua ja asettua yleisönsä puolelle. (Koljonen & Reunanen 2014, 73–74.) Silloin aiheesta on vallalla paikallisesti enemmistön konsensus.

Kuvio 1. Julkisen keskustelun kehät, mukaillen Koljosta ja Reunasta (2014, 74)

Kun aiheesta kiistellään legitiimien erimielisyyksien kehässä, journalismi soveltaa tasapuolisuuden periaatetta lähteidensä valinnassa. Tämä on kuitenkin todettu ongelmalliseksi periaatteeksi, jonka myös journalistit itse tiedostavat. Koljosen ja Reunasan (2014, 85) haastattelemien journalistien mielestä silkka haastateltavan mielipiteen kanavointi ei tuota hyvää journalismia, vaan journalistin on käytettävä omaa kriittistä harkintaansa. Kahden vastakkaisen osapuolen haastattelemista ei nähdä järkevänä, jos toisen mielipide on selvästi hataralla pohjalla perusteltu. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi terveysväittämässä. Tällaisissa tilanteissa journalisti saattaa luottaa siihen, että lukija itsekin tajuaa haastateltavan kommentin tai väittämän typeryyden. Journalisti voi sitaatin avulla näyttää haastateltavan perustelun arveluttavuuden. (Koljonen & Reunanen 2014, 84–85.)

Hieman arkisempaa journalistista lähderutiinia tarkastelevat yhdysvaltalaiset tutkijat Bird-Meyer ja Erdelez (2018, 259). Tutkimuksen tulos oli, että journalistit pyrkivät olemaan

avoimia kohtaamisille ja asettamaan itsensä sellaisiin tilanteisiin, jossa uusia lähteitä voisi kohdata. Samat tutkijat kuin edellä, Bird-Meyer, Erdelez ja heidän lisäksi Bossaller (2019, 995) tarkastelivat onnekkouden tai onnenpotkujen (serendipity) roolia journalistien uusien lähteiden ja jutun aiheiden kohtaamisessa. Onnekkuus sisältyy journalistien työrutiineihin, ja onnekkaisiin kohtaamisiin henkisesti valmistautunut myös nappaa aiheen helpommin. (Bird-Meyer, Erdelez, Bossaller 2019, 995.)

1.4 Journalistinen tiedonhankinta

Journalistin tiedonhankinta kytkeytyy juttuaiheiden ideointiin. Ideointi itsessään on jo alustavaa tiedonhakua. Journalistisesti hyvä idea kantaa jutuksi asti. Hyvä idea voi olla yllättävä tieto, joka ei välttämättä sovi ennakkokäsityksiin. Ideointi siis suosii tavanomaisesta poikkeavaa. Ideoidessa journalistin on hyvä etsiä taustatietoa, jonka avulla hän ymmärtää paremmin aihettaan. Ideoinnin tuloksena on juttusuunnitelma, jossa journalisti määrittelee muun muassa haastateltavansa ja lähteensä, sekä mitä tietoa aikoo selvittää. Suunnitelmasta on kuitenkin pystyttävä poikkeamaan, mikäli ennako-odotukset eivät pidäkään paikkansa. (Jaakkola 2013, 65–69.)

Ideoiden lähteet ovat yhtä moninaiset kuin journalistia ympäröivä maailma. Ideoita voi saada omista havainnoista, kollegoilta ja ystäviltä, tiedotteista, uutistoimistoilta, Internet-sivuilta ja keskustelufoorumeilta, sekä huhuista. Tuttavaverkostoista löytyy usein joku, joka tietää mahdollisen juttuun sopivan haastateltavan. (Jaakkola 2013, 69-73.)

Maisa Hopeakunnas muodostaa katsauksessaan journalistisen informaatiokäyttäjymisen prosessimallin. Se on neliportainen jatkumo, johon kuuluvat 1 tietolähteet, 2 aiheen muotoutuminen ja tiedonhankinta, 3 mediakäsittely ja julkisuus sekä 4 vaikutukset ja palaute. Aiheen muotoutumisen ja tiedonhankinnan portaassa vaikuttavat journalistin itsensä kiinnostuneisuus aiheeseen, työrooli ja käytettävissä oleva aika, sekä tavoitteet, tiedonhankinnan luonne ja tietoisuus lähteistä. Ehkä kuitenkin tärkein, kuten Hopeakunnas toteaa lopuksi, on journalistin informaatiokompetenssi eli tiedonhankintataidot. (Hopeakunnas 2015, 4 – 7.)

Prosessimallin lisäksi Hopeakunnas tarkastelee lähdekäytäntöä. ”Journalistinen lähdekäytäntö muodostuu kaikista niistä päätöksistä ja toimista, joita toimittaja ja toimitukset tekevät journalistisen tiedonhankinnan prosessin kahdessa ensimmäisessä vaiheessa”. (Hopeakunnas 2015, 6.) Tällainen journalistin työn kuvailu sopii ajatukseen aktiivisesta, päätöksiä tekevästä

journalistista, jolla on toiminnan suunta. Se on päinvastainen Mörän (1996) määrittelemiin jollain tasolla tiedostamattomiin rutiineihin.

Tunteet vaikuttavat käyttäytymiseen, kun etsitään tietoa. Mingming Zhoun (2013) tutkimuksessa positiivisia tunteita ilmaisseet koehenkilöt suoriutuivat tiedonhausta paremmin, kuin negatiivisia ilmoittaneet. Informaatiokäyttäytymisessä ei ollut suurta vaihtelua, mutta negatiivisia tunteita ilmoittaneet saivat testistä keskimäärin huonommat pisteet. Tehtävään käytetty aika ei juurikaan vaihdellut ryhmien kesken. (Zhou 2013, 513.) Kovin laajoja yleistyksiä ei pidä tehdä Zhoun tutkimuksesta, sillä ryhmät olivat erittäin epätasaiset. 103 opiskelijasta vain 5,7 prosenttia ilmaisi negatiivisia tunteita. Zhoun huomiot ovat tämänkin tutkielman kannalta huomion arvoisia. Jos journalisti kokee annetun tehtävän vastenmielisenä tai kärsii vaikkapa selkävivuista, voi tiedon omaksuminen olla suppeata.

1.5 Tutkimuskysymykset

Jos journalistiset rutiinit ovat sisäistettyjä, niiden täytyy ohjata journalistia haastateltavaa etsiessään. Eli milloin ja miten rutiinit vaikuttavat haastateltavan etsimiseen ja valitsemiseen? Mitä tapahtuu, kun journalisti saa aiheen ja aloittaa puhtaalta pöydältä etsiä haastateltavaa? Havainnoimalla journalistin työtä voidaan tehdä näkyväksi ääneen lausumattomia rutiineja, jotka ohjaavat journalistia lähteensä pariin.

Tämän tutkielman tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälainen tapahtumasarja on journalistin henkilöhaastateltavan etsiminen?
2. Miten journalisti *etsii* haastateltavaa arjen rutiineissa?
3. Miten journalisti *valitsee* haastateltavan löydettyään haastateltavia henkilöitä?

Vastaamalla toiseen kysymykseen päästään selville etsimisen tapahtumasarjasta. Kolmanteen kysymykseen vastaamalla tarkastelen sitä, kuinka toimittaja lopulta valitsee haastateltavansa löytämiensä henkilöiden joukosta. Tutkimuskysymyksiin vastaamalla pystytään paremmin ymmärtämään niitä tekijöitä, mitä sukupuolen tasa-arvon seurannat pyrkivät mittaamaan Ylessä ja Helsingin Sanomissa. Mittarit kuitenkin seuraavat toteutuneita journalistisia haastatteluja. Toteutuneiden haastatteluiden seuranta kiinnittää kyllä journalistien huomiota haastateltavan valintaan, mutta se ei kuitenkaan pureudu itse valintaan ja siihen vaikuttaviin asioihin.

3. Menetelmä ja aineisto

3.1 Menetelmänä etnografinen havainnointi ja ääneen ajattelu

Tutkielmassani käytän etnografista havainnointimenetelmää aineiston keräämiseen ja analysointiin. Lisäksi käytän Riitta Suomista (2019) mukailleen ääneen ajattelun menetelmää. Ääneen ajattelulla pääsen selville journalistin ajatuksista, kun hän muuten tekisi työtään hiljaa itsekseen. Aineistoksi muodostui muistiinpanot havainnoista.

Etnografia ja havainnointi on hyödyllinen menetelmä tässä tutkielmassa, sillä havainnoija asettuu osaksi arkea ja rutiinia, olematta siitä irrallinen. Etnografian ytimessä on yhteisön arkeen osallistuminen. Tutkija havainnoi silloin kaikilla aisteillaan ympäristöään. Tutkijan läsnäolo kentällä on aina osallistumista johonkin. (Lappalainen 2007, 113.)

Havainnoija vaikuttaa aina jollain tapaa ympäristöönsä olemalla läsnä havainnoitaviensa kanssa (Lappalainen 2007, 113). Siispä vaikka olen havainnoijana hiljaa journalistin työhuoneessa, olen läsnä ja siten osallistuin tilanteeseen. Läsnäoloni journalistin vieressä saattaa tehdä hänet tavallista tietoisemmaksi työstään. Se vuorostaan voi vaikuttaa heidän työhönsä ja siten havaintoihini.

Etnografisista havainnoista muodostetaan tekstuaaliset muistiinpanot, jotka voivat olla kirjoitettua tekstiä, ääninauhoja tai kuvia (Lappalainen 2007, 114). Tässä tutkielmassa kirjoitin muistiinpanoja havainnoistani sekä nauhoitin äänet ääninauhurilla. Ääninauhoja ei kuitenkaan käytetty muuten kuin kirjoitetun muistiinpanon tarkistamiseen jälkikäteen. Vaikka kirjoitettu muistiinpano mekanistisuudessaan häivyttää tunteita ja ruumiillisuutta (Lappalainen 2007, 114), se sopii tähän tutkielmaan, sillä tarkastelen haastateltavan etsimistä tapahtumasarjana. Tapahtumasarja tai prosessi on ajatuksena koneellinen jatkumo, joka alkaa jostain, johon kuuluu osia ja jolla on päätepiste.

Muistiinpanoja kirjoittaessa havainnoija väistämättä merkityksellistää ilmiöitä ja tulkitsee havaitsemaansa. Näin muistiinpanot eivät ole suoria havaintoja itsessään, vaan konstruktio tai representaatio. Sosiaalinen elämä uusinnetaan kielen avulla, kun aineistoa muodostetaan havainnoijan ja kentän välillä. (Lappalainen 2007, 114.)

Havainnointimuistiinpanot paikannetaan ajallisesti ja tilallisesti (Lappalainen 2007, 116). Havainnointini on tarkasti rajattu ajallisesti. Havainnointi alkaa siitä hetkestä, kun journalisti ryhtyy tehtäväänsä, ja loppuu haastattelun sopimiseen.

Pyytämällä havainnoitavia ajattelemaan ääneen pääsen selville heidän ajatuksistaan, kun he ratkaisevat tiedonhaun ongelmia. Kun havainnoitava ajattelee ääneen, hän samalla tulee itse nimenneeksi ongelmia ja ratkaisuja. Ääneenajattelu tuottaa autenttisempaa aineistoa ja sillä päästään itse tilanteeseen käsiksi verrattuna haastatteluun. Ääneenajattelu ei kuitenkaan ole aukoton menetelmä. Esimerkiksi kuormittavat tilanteet vähentävät ääneenajattelua. Se saattaa olla liikaa jopa rutiinotoiminnoissa, mutta tuttu ympäristö vähentää kuormittavuutta.

(Suominen 2019, 19, 68.) Tästä syystä on syytä muistuttaa havainnoitavaa journalistia ajattelemaan ääneen, jos hän ei puhu mitään, mutta kuitenkin tekee jotain. Kuormittavuus on otettava havainnointipäivissä ja tilanteissa huomioon. Paineenalaisessa tehtävässä journalisti ei todennäköisesti ole halukas lisäämään kuormaansa ääneenajattelulla, eikä silloin päästäisi tutkielman tavoitteisiin. Ääneenajattelulle epäsuotuisa tilanne voi olla vaikkapa laaja tulipalon tai vakavan rikoksen raportoiminen.

Ääneenajattelu on osa käytettävyydestä tutkimusmenetelmään. Suomista (2019, 67) mukaillen käyttäessäni ääneenajattelun menetelmää mukana havainnointitilanteessa on tarkkailija ja koehenkilö, toiminnan tarkkailu ja nauhoitus, tehtävät ja ääneenajattelu (Suominen 2019, 67.) Tarkkailija olen minä ja toimittaja on havainnoitava. Toiminta on kaikki ne teot, mitä toimittaja tekee etsiessään haastateltavaa, jonka nauhoitan ja josta teen muistiinpanoja. Toimittajan suorittama tehtävä tulee tutkielman ulkopuolelta toimituksen johdolta, mikä lisää tilanteen autenttisuutta.

Suominen (2019, 70) kertoo tavoitteikseen muun muassa kehittää hallintotekstien käytettävyyttä siten, että ammattilaisten hiljainen tieto tulee tunnistetuksi. Puhumalla ajatuksiaan julki ihminen voi tarkastella omia ajatuksiaan ja kertoa niistä ulos. Tutkielmassani havainnoimalla voin samoin tunnistaa hiljaista tietoa, mutta myös huomioida haastateltavan etsimiseen liittyviä pulmia.

Havainnoitavaksi etsin Yle Tampereen henkilökunnasta sellaisen journalistin, jolla on aihe, mutta ei haastateltavaa. Käytännössä havainnointi tapahtui journalistin kanssa kahden kesken. Journalisti teki töitä, minä istuin hänen kanssaan samassa tilassa takana tai vieressä parin askeleen päässä. Pyysin journalistia ajattelemaan ääneen, kun hän aloitti työnsä. Nauhoitin havainnoinnin ja kirjoitin muistiinpanoja havainnoistani. Kun journalisti löysi haastateltavan ja sopi haastattelun, havainnointini päättyi.

Olen ollut Yle Tampereella harjoittelussa kesänä 2019 ja siten tunnen toimituksen rutiineja ja työntekijöitä. Havainnoinnit tehtiin syksyllä 2019. Harjoittelussa toimituksen arkeen

osallistuminen tutustutti minut joihinkin asioihin, joita toimituksen ulkopuolinen henkilö ei välttämättä tiedä. Esimerkiksi kun toimituksen journalisti puhuu ”joposta”, tiedän hänen tarkoittavan journalismin portaalia. Koska olen tuttu suurimmalle osalle toimituksen väkeä, tilanteet voivat olla luontevampia ja havainnoitava voi olla rentona työtä tehdessään.

Kirjoitin havaintomuistiinpanot puhtaaksi tekstinkäsittelyohjelmalla ja tarvittaessa tarkistin nauhalta epäselviä kohtia. Vaikka käytössä oli nauhoite, ja muistin varsinkin kolmannesta havainnoinnista hetkiä joina journalisti suoraan kertoi tunteesta, ei tunne välittynyt kovin vahvasti puhtaaksikirjoitettuun aineistoon.

3.2 Aineiston analysointi

Analysoin aineistoni episodivetoisesti. Episodia voi kuvailla kahdella tavalla. Yhden määritelmän mukaan episodi on aineistossa ajallisesti tai tilallisesti määrittyvä tapahtumakulku. ”Episodit koostuvat tapahtumien kuvailusta sellaisena kuin havainnoija ne näkee sekä osallistujien repliikeistä” (Lappalainen 2007, 117). Toisen määritelmän mukaan episodi on dynaaminen, yllättävä, keskeinen ja tutkijan mielestä mielenkiintoinen tapahtuma. Ensimmäisessä määritelmässä kuvaillaan puitteita ja toisessa sisältöä, johon liittyy oletus draaman kaaresta. (Lappalainen 2007, 117, 123.) Näen aineistoni olevan kallellaan enemmän ensimmäiseen määritelmään, sillä aineistossani haastateltavan etsiminen sisältää vähän ihmisten välistä vuorovaikutusta. Journalisti on vuorovaikutuksessa Internetin sisällön kautta, mutta ei suoraan kahden tai useamman ihmisen kanssa.

Pienestä aineistosta on vaikea tehdä runkokoodeja ja niiden alle alakoodeja kuten suuremmissa aineistoissa, mutta episodeja voi hahmottaa vertailemalla aineistoja. Pieni aineisto vähentää mahdollisuutta havaintojen unohtumiseen tai aukkoihin aineistossa. Havainnon unohtaminen on mahdollista laajoissa aineistoissa. (Lappalainen 2007, 131). Pieni aineisto, äänitallenteena ja kirjoitettuina muistiinpanoina antaa tilaa yksityiskohtaiselle analyysille.

Toistuvuus ja toisaalta yllättävyys voi johdattaa tutkijan muodostamaan episodin tilanteesta (Lappalainen 2007, 123, 129). Jos jokin episodi herättää tutkijan mielenkiinnon, hän voi esittää kysymyksiä aineistolle, joiden perusteella hän etsii aineistosta lisää samankaltaisia tilanteita. Noita tilanteita luetaan uudestaan jostain käsitteestä lähtöisin tai keskustelutetaan jonkin teorian kanssa. Tällä tavalla tutkijan mielenkiinnon herättämä episodi johdattaa tutkijan laajemman ilmiön äärelle. (Lappalainen 2007, 128-129.)

3.3 Aineisto

Havaintoyksikkö	Päivämäärä	Havainnoinnin pituus (minuuttia)	Puhtaaksikirjoitetun tekstin merkkimäärä	Huomautus
A Angervo	4.11.2019	31	3372	
B Mervi	6.11.2019	16	811	Ei sisällytetty analyysiin
C Seppo	7.11.2019	37	2682	

Aineistoksi muodostuivat puhtaaksikirjoitetut muistiinpanot havainnointikerroilta. Kertoja oli kolme, joista yksi jouduttiin lyhyden vuoksi sulkemaan pois analyysistä. Aineisto löytyy liitteestä 1.

Yhteensä havainnointikertoja minulla oli kolme, kaksi yli kolmenkymmenen minuutin ja yksi viidentoista minuutin havainnointi. Havainnointikertani osuivat marraskuulle 2019, maanantaille, keskiviikolle ja torstaille. Paikka oli Yle Tampereen toimitus. Havainnoitavat olivat juttutehtäväänsä aloittavia journalisteja, jotka etsin havainnointipäivien aamuina havainnoitaviksi. Kiersin toimituksessa kysymässä töihin tulevilta journalisteilta, aloittavatko he tänään uutta juttutehtävää, ja jos aloittavat, etsivätkö haastateltavaa. Jos journalisti oli juuri aloittamassa juttuaan, mutta hänellä ei ollut haastateltavaa, valitsin hänet havainnoitavaksi. Juttupäiville ei osunut suurta uutistapahtumaa, kuten esimerkiksi laajaa tulipaloa, joka olisi kuormittanut toimitusta.

Alla on esimerkki suoraan sanasta sanaan litteroidusta puheesta ja puhtaaksikirjoitetusta havaintomuistiinpanosta. Anonymisoin muistiinpanot puhtaaksikirjoitusvaiheessa. Henkilöt eivät esiinny omilla nimillään aineistossa, myös Angervoa koskevassa havaintoaineistossa esiintyvä ammattinimike on lyhennetty *ohjaajaksi*.

Tää on tää just samainen [nimi], joka on siellä [kunta] koulussa ohjaajana. Täältä löyty joku tän tekemät tämmöset peedeeäffät. Siinä vois olla ihan hyvä haastateltava. (Litteroitu ote ääninauhalta)

Lukee lisää aiheesta. Löytää [nimi] pdf:n ja diaesityksen. Angervo toteaa, että "vaikuttaa hyvältä". [Nimi] vaikuttaa siis hyvältä haastateltavalta. (Ote havaintomuistiinpanoista)

En siis tehnyt havaintomuistiinpanoja ainoastaan suoraan siitä, mitä journalisti sanoi, vaan miten tulkitsin havaintoni. Yllä olevaa otetta edelsi muutaman sekunnin hiljaisuus, jolloin Angervo luki tekstiä näytöltä. Kirjasin hetken muistiinpanoihin "lukee lisää aiheesta". En

käyttänyt muistiinpanojani kirjoittaessa havainnointirunkoa, vaan kirjoitin muistiinpanot avoimesti.

4. Analyysi ja tulokset

Tutkielmani tutkimuskysymykset ovat 1. Minkälainen tapahtumasarja on journalistin henkilöhaastateltavan etsiminen? 2. Miten journalisti etsii haastateltavaa arjen rutiineissa? 3. Miten journalisti valitsee haastateltavan löydettyään haastateltavia henkilöitä? Päättulos on journalistin haastateltavan etsimisen tapahtumasarjan kuvaus kolmessa episodissa. Episodit ovat 1 Suunta, 2 valinnan hetki ja 3 valinnan varmistaminen.

Haastateltavan etsiminen on tämän tutkielman tapauksissa noin puoli tuntia kestävä tapahtumasarja. Sen aikana journalisti saa tehtävänsä, etsii tietoa ja omaksuu sitä. Tieto kertyy journalistille, ja tiedon perusteella hän tekee päätöksen ja varmistaa sen.

4.1 Suunta

Episodi suunta on aikajaksoltaan pisin ja työläin osa haastateltavan etsimisen tapahtumasarjaa. Episodiin sisältyy tehtävänanto, tiedonhaku, tiedon omaksuminen sekä näkökulman laatiminen. Sen aikana journalisti saa tehtävänsä johdolta, alkaa työhönsä ja kerryttää itselleen tietoa. Nimeän ensimmäisen episodin suunnaksi, koska journalisti vaikuttaa ottavan tutkimussuunnan, josta hän ei juuri poikkea.

Tehtävänjaossa johto antaa puitteita, raameja tulevalle journalistiselle jutulle. Sepon tapauksessa suunnitteleva tuottaja kertoo toivomuksen kahdesta haastateltavasta. Angervon tapauksessa johdon roolia ajaa journalismin portaalin tehtävämerkintä, josta hän lukee tehtävänantonsa.

Valkeajärvellä on ollut kokeilu, jossa kouluissa on ollut käytössä ohjaajat. Ovat siis erillisiä tyyppisiä, joiden tarkoituksena puuttua mm. lasten käytösongelmiin ja muutenkin ohjata kaikkea eiopetuksellista, jotta opettajat saisivat keskittyä ydintehtäväänsä paremmin. (Angervo)

Tässä otteessa paljastuu kaksi tiedonhakua ja haastateltavan valintaa ohjaavaa tekijää. Tärkeämpi on Valkeajärvi, vähemmän tärkeä on toisen journalistin tekeillä oleva juttu, jonka kanssa käsillä oleva juttu ei saa mennä päällekkäin. Valittavaksi journalistille tulevat Valkeajärven koulut.

Näkökulmittaminen painottuu eri asteella Angervon ja Sepon tapauksissa. Seppo pohtii näkökulmaa paljon pitempään kuin Angervo, kun taas Angervo etsii tietoa enemmän. Angervonkin tapauksessa on hieman näkökulmittamista. Sepon näkökulman pohtiminen jatkuu vielä näyttöpäätteelle ja Internetiin siirtymisen jälkeen, jolloin hän epäröi keksimäänsä näkökulmaa.

”Mikä mua itseäni kiinnostaa?” pohtii. Mietti mielenkiintoa, miettii sukupuolta. Kyseessä naisten maajoukkue. Pohtii, jättää sukupuolen pois. Mikä laittaa ”ihmisen juoksemaan pallon perässä” pohtii. Mietti motivaatiota urheiluun. (Seppo)

Etsii Sirpan jutusta lisätietoa. Lukee Sirpan juttua. Kertoo, että haluaa suhteuttaa juttuaan siihen. (Angervo)

Kun Seppo siirtyy tiedonhakuun, hän tekee google-haun maajoukkueesta ja löytää sen nopeasti. Sepon tapauksessa kaikki mahdolliset haastateltavat tulevat yhdellä haulla hänen tietoonsa. Listalta hän näkee maajoukkueen pelaajat ja heidän kotijoukkueensa. Valittaviksi tulee joko KooVee tai Classic, jotka ovat tamperelaisia urheiluseuroja.

Angervon tiedonhaku sisältää Seppoa enemmän tiedon omaksumista ja arviointia. Angervo teki haun Google-hakukoneella hakusanoilla *valkeajärvi ohjaaja*, jonka kautta löytyi nimi.

Tekee haun Googlesta hakusanoilla ’valkeajärvi ohjaaja’. [- -] Googlesta löytyi nimi. [- -] Ottaa nimen ylös, vaikuttaa varteenotettavalta. [- -] Löytää Sanna Koivun pdf:n ja diaesityksen. (Angervo)

Tiedonhakuun sisältyy tiedon omaksumista. Välillä journalistit hiljenevät lukemaan tekstiä näytöltä. Angervo lukee löytämiään tiedostoja, Seppo pelaajalistaa.

4.2 Valinnan hetki

Kutsun valinnan hetkeä siksi sanattomaksi tilanteeksi, joka sijoittuu juuri ennen journalistin siirtymistä etsimään haastateltavan yhteystietoja. Valinnan hetkenä journalisti siirtyy tiedonhausta etsimään aktiivisesti henkilöä, jonka on valinnut haastateltavakseen. Se on lyhyt, eikä se kuulu eikä näy.

Diaesityksestä selviää, että Koivu on ollut töissä [kunta] koululla. Diaesityksestä löytyy myös puhelinnumero Koivulle. [- -] Angervo etsii toimituksen intranetistä puhelinluettelon. Hakee Koivun nimeä. ”Löytäminen on tehty todella helpoksi” journalisti sanoo. Luettelosta löytyy ”Sanna Ohjaaja Koivu”. (Angervo)

Seppo puntaroi korjauskertoimen avulla haastateltavien sopivuutta. Hän arvioi pelaajia ja heidän edustamiensa seurojen näkyvyyttä journalistisessa mediassa. Seppo valitsee KooVeen, koska se on vähemmän esillä journalismissa.

Seppo lukee näytöltä pelaajalista. Hän katsoo joukkueita. Sanoo, että Classic on edustettu journalistisessa mediassa. KV vähemmän esillä. Aikoo lähestyä KV:tä. Etsii ja katsoo sarjataulukoita. (Seppo)

Nimeän tämän episodin valinnan hetkeksi. Vaikka se vaikuttaa olevan sanaton, se on tunnistettava hetki, jona journalisti päättää ottaa tämän henkilön haastateltavakseen. Vaihtoehtoinen nimitys episodille on *päätös*.

4.3 Valinnan varmistus

Episodissa valinnan varmistaminen journalisti suuntaa suoraan ottamaan yhteyttä valitsemaansa haastateltavaan. Molemmissa tapauksissa valinnan hetken jälkeen journalistit etsivät yhteystiedot, Angervo puhelinluettelon ja Seppo joukkueen yhteystiedot sen internet-sivuilta. Kun journalistit saavat haastateltavan tai muun yhteyshenkilön kiinni, he alkavat sopia haastattelua. Angervo keskustelee ohjaajan kanssa ajankohdasta ja näkökulmasta. Hän kysyy jotakuta muuta henkilökunnasta kommentoimaan, ja he sopivat, että ohjaaja pyytää rehtoria haastatteluun. Seppo soittaa valmentajalle, joka sopii haastattelun pelaajien puolesta.

Haku Googlestä Valkeajärven koulu. Löytyi viralliset sivut Valkeajärven sivujen alta. Etsii sivun Henkilökunta, josta Koivu löytyi. Soitto Koivulle, vastaa. (Angervo)

Tapahtumasarja päättyy haastattelun sopimiseen. Molemmissa tapauksissa journalistit esittelevät aiheensa ja pyytävät haastattelua. Puhelinkeskusteluun kuuluu käytännön asioista, kuten aikataulusta neuvottelua. Tapahtumasarja päättyy haastattelun sopimiseen.

Angervo esittelee itsensä ja kertoo juttuaiheestaan. Koivu kysyy jutun käytännön asioista. Journalisti kertoo. Journalisti pohtii saisiko opettajaa tai rehtoria haastatteluun. Voisiko lapsilta kysyä jotain. Sopivat, että Koivu kysyy rehtoria kommentoimaan. Sopivat kellonajan. Puhelu päättyy. (Angervo)

Soittaa päävalmentajalle, vastaa. Kertoo näkökulmastaan ja valitsemistaan henkilöistä. Päävalmentaja kertoo pelaajista. Puhuvat aikatauluista, tänään on harjoitukset. Seppo kertoo lisää näkökulmasta ja kysymyksistä. Sopivat haastattelun tälle päivälle illalle harjoitusten jälkeen. Valmentaja vielä varmistaa pelaajilta käykö haastattelu. (Seppo)

5. Pohdinta

Tutkielmani tavoite on kuvata journalistin haastateltavan etsimistä. Tutkimuskysymykseni ovat 1. minkälainen tapahtumasarja on journalistin henkilöhaastateltavan etsiminen, sekä tarkentavat kysymykset 2. miten journalisti etsii haastateltavaa arjen rutiineissa, ja 3. miten journalisti valitsee haastateltavan löydettyään haastateltavia henkilöitä? Tutkielmani kuvaa alustavasti melko yksinkertaisiakin tapahtumia, mutta tutkielmaa tehdessäni heräsi enemmän kysymyksiä kuin mitä sain vastauksia. Tämä tutkielma on pohja tulevalle pro gradu - tutkielmalleni.

Aineiston kerääminen oli haastavaa. Suppean kokemuksen mukaan journalisti ei aina itse määrää haastateltaviaan, mutta odotin haastateltavan itsenäisen ja oma-aloitteisen etsimisen olevan tavallisempaa. Ajattelin kohtaavani useampia tapauksia, jossa journalistilla on tehtävänsä aloittaessa aihe, mutta ei haastateltavaa. Havainnoitavia etsiessä kuitenkin huomasin harvan journalistin aloittavan niin kutsutusti puhtaalta pöydältä. Useissa tapauksissa aihe tai tehtävänanto määritteli haastateltavan valmiiksi, joka sulki journalisteja pois havainnoitavistani. Sen lisäksi useilla journalisteilla oli tehtävä kesken havainnointipäivinä. Jotta olisin voinut kohdata enemmän etsimiäni tilanteita, olisi havainnointiin pitänyt käyttää enemmän päiviä.

Pienestä aineistosta huolimatta pystyin analysoimaan sitä ja muodostaa episodit. Muodostetut episodit noudattelevat Hopeakunnaan (2015, 4 – 7) jaottelemaa informaatiokäyttäytymisen prosessimallin kahta ensimmäistä osaa, eli tietolähteiden sekä aiheen muotoutumisen ja tiedonhankinnan osaa. Ero Hopeakunnaan esittämään prosessimalliin on siinä, että aineistossani journalistit saivat tehtävänsä johdolta. Prosessimallissa Hopeakunnas ei ota toimitusyhteisöä huomioon. Kuitenkin prosessimallin mukaisesti journalistit alkoivat etsiä tietoa ja muodostaa aihetta tehtävästään.

Aloittaessani tätä tutkielmaa moni kommentoi, että usein haastateltavaksi valitaan se, joka ensimmäisenä löytyy – tai suostuu. Aineistossani tämä pitää paikkansa ainakin Angervon tapauksessa. Eräs toinen mahdollinen haastateltava, nimittäin toinen ohjaaja jäi Angervolta löytämättä.

Selvitin, kuinka monessa jutussa esiintyneen kunnan koulussa on ohjaajia. Selvisi, että ohjaajia on kahdessa perusopetuksen koulussa. Varmistin tiedon kunnan sivistyskeskuksen toimistosihteeriltä. Havainnointiaineistoni perusteella Angervo ei päätenyt hauissaan tähän

toiseen ohjaajaan. Hän ei noussut esille missään hakutuloksessa. Google.fin kautta tehdyt haut nostivat vain yhden ohjaajan journalistin tietoon. Tässä mielessä Hopeakunnaan mainitsema informaatiokompetenssi tulee relevantiksi. Journalistilla jäi merkittävä tieto löytämättä, sillä hän tukeutui ainoastaan yleiseen hakukoneeseen.

Googlen tai muun kaupallisen internet-hakukoneen käyttäminen on monessa mielessä journalistisesti ongelmallista. Ensinnä, hakukoneoptimoinnilla voi tehdä omista Internet-sivuistaan tai tiedoistaan helpommat löytää. Aineistosta ilmeneekin, kuinka helpoksi itsensä löytämisen puhelinluettelosta toinen ohjaaja oli tehnyt: journalisti naurahtaa ”löytäminen on tehty todella helpoksi”. Puhelinluettelosta löytyy numero henkilölle Sanna Ohjaaja Koivu. Toiseksi, Googlelta voi ostaa näkyvyyttä, jolloin oma sivusto nousee korkeammalle hakusivun ensimmäisellä sivulla. Angervon haastattelema henkilö on saturoitunut journalismissa, sillä kyseisen kunnan alueella toimiva paikallislehti teki jutun samasta aiheesta, jossa haastateltiin samaa henkilöä.

Jaakkolan (2013, 201) mukaisesti haastattelu on kahdensuuntainen vuorovaikutussuhde. Haastateltavalla on mahdollisuus haastattelussa tuoda oma viestinsä julki, mutta vielä varmemmin se tapahtuu tekemällä itsestään helposti löydettävän. Hyvät tiedonhakutaidot johtavat siihen, että journalisti löytää kaikki tarjolla olevat mahdolliset haastateltavat, eikä vain niitä, jotka tekevät itsestään helposti löydettäviä. Silloin valinnan hetkenä on jotain mistä valita. Angervon tapauksessa jäi toinen haastateltava löytämättä. Sepon tapauksessa kaupallisen hakukoneen käyttäminen tuotti kattavan tuloksen. Hakukone johti kattavan tiedon, eli urheilujoukkueen pelaajalistan ääreen.

Näkemykseni on, että journalistille kumuloituu tietoa hänen tehtävänänsä olevasta juttuaiheesta. Tuon tiedon perusteella, yhdistettynä oppimiinsa käytäntöihin, hän tekee valinnan. Jokin yksittäinen tieto voi saada journalistin vakuuttumaan haastateltavan sopivuudesta, joka siten saattelee hänet valitsemaan haastateltavansa – tai sulkemaan pois. Journalisti Seppo huomasi, että molemmilla joukkueilla on kaksi pelaajaa maajoukkueessa. Siten näkyvyyden journalistinen korjauskerroin ratkaisi muuten tasaväkisen tilanteen Kooveen puolelle. Tässä on yhtymä Heikkilän (2001, 153) tutkimukseen. Journalisti tasapainottaa toimijoiden saamaa julkisuutta.

Journalisti voi käyttää korjauskerrointa, jos tietää olemassa olevan useamman kuin yhden haastateltavan. Angervon tapauksessa olisi voinut olla mahdollista käyttää korjauskerrointa, koska nyt toteutuneen haastattelun ohjaaja oli ollut aiemmin haastattelussa.

Angervo haastatteli toteutuneessa jutussaan etsimäänsä ohjaajan lisäksi rehtoria ja kahta lasta. Juttu oli mielestäni niin objektiivinen ja tasapuolinen kuin mahdollista. On vaikea arvioida, onko Angervon juttu legitimiin erimielisyyksien vai legitimiin intressien kehässä. En usko, että on olemassa mitään tahoja, joka vastustaisi ohjaajan toimintaa kouluissa. Luulen kuitenkin, että jos olisi olemassa taho, joka vastustaisi ohjaajan toimintaa tai vaikka palkkaamista, Angervo siirtyisi legitimiin erimielisyyksien kehälle. Silloin hän soveltaisi Reunasen ja Koljosen (2014, 73–74) mukaisesti objektiivisen journalismin käytäntöjä. Ei kuitenkaan voida sanoa, että vastustajien puute johtaisi ei-objektiiviseen journalismiin. Vastakkaisen näkemyksen hakeminen vain sen itsensä takia johtaa epäsuhteutettuun tasapuolisuuteen, jossa toinen näkemys voi olla selvästi kyseenalainen (Reunanen & Koljonen 2014, 84–85). Jos Angervo olisi pakottanut jutustaan tasapuolisen etsimällä ja haastatteleamalla ohjaajan toimintaa vastustavan tahon, siitä olisi tullut varsin kyseenalaista journalismia.

Juttuidean ja lähteen yhteys on kiinteä Angervon ja Sepon tapauksissa. Molemmissa tapauksissa journalistit saivat tehtävänsä johdolta. Aineistossa ei päästä käsiksi jutun ideointiin, joka on lähteen määräytymisen kannalta hyvin oleellista. Koska ideointi on alustavaa tiedonhakua (Jaakkola 2013, 65) ja koska juttuidean ja lähteen yhteys on kiinteä, kuten päätin Simonsin (2018) ja Heikkilän (2001) teksteistä, tutkielmaa tulee laajentaa vähintäänkin ideointiin.

Tulevassa pro gradu –tutkielmassani on otettava haastateltavan etsimistä laajempi näkökulma. Tämän kandidaatin tutkielmani taustaoletus oli, että oma-aloitteinen haastateltavan etsiminen on tätä yleisempää, ja että journalistilla on laaja määräysvalta haastateltavaansa. Tuota taustaoletusta on syytä tarkastella kriittisesti: kuinka paljon journalistilla on vaikutusvaltaa haastateltavan valinnassa? Tarkennettuna on kysyttävä, miten juttujen journalistinen tietolähde todellisuudessa määräytyy.

Lähdeluettelo

Kirjat ja artikkelit

- Atton, Chris & Wickenden, Emma 2005. Sourcing Routines and Representation in Alternative Journalism: a case study approach. *Journalism studies*, 6(3): 347–359.
- Bird-Meyer, Matt, Erdelez, Sanda 2018. Understanding encountering of story leads: A case of newspaper reporting behavior at Midwestern metropolitan-area newspapers. *Newspaper Research Journal*, 39(3): 259–269.
- Bird-Meyer, Matthew, Erdelez, Sanda & Bossaller, Jenny 2019. The role of serendipity in the story ideation process of print media journalists. *Journal of Documentation*, 75(5): 995–1012
- Hallin, Daniel, C. 1984. The media, the war in Vietnam, and political support: a critique of the thesis of an oppositional media. *Journal of Politics*, 46: 2–24
- Heikkilä, Heikki 2001. Ohut ja vankka journalismi. Kansalaisuus suomalaisen uutisjournalismin käytännöissä 1990-luvulla. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Hopeakunnas, Maisa 2016. Katsaus toimittajien käyttämiin lähteisiin ja tietokäyttämiseen. *Informaatiotutkimus*, 34, 1-2.
- Hofstetter, Birgitte & Schoenhagen, Philomen 2017. When Creative Potentials are Being Undermined By Commercial Imperatives: Change and resistance in six cases of newsroom reorganization. *Digital Journalism*, 5(1): 44-60
- Jaakkola, Maarit 2013. Hyvä journalismi. Käytännön opas kirjoittajalle. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Konow Lund, Maria & Olsson, Eva-Karin 2016. When routines are not enough. Journalists' crisis management during the 22/7 domestic terror attack in Norway. *Journalism Practice*, 10: 3, 358-372.
- Lappalainen, Sirpa 2007. Havainnoinnista kirjoitukseksi. Teoksessa Lappalainen, Sirpa, Hynninen, Pirkko, Kankkunen, Tarja, Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja (toim.) 2007. *Etnografia metodologiana, Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Osuuskunta Vastapaino, Tampere. 113–133

Mörä, Tuomo 1994. Journalistit rutiinien verkossa. Teoksessa Sopulisilppuri. Mediakritiikin näkökulmia. Toim. Luostarinen, H. Kivikuru, U. Ukkola, M. Helsingin Yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Reunanen, Esa & Koljonen, Kari 2014. Toimittajan sanansijat. Tampere: Tampere University Press.

Simons, Margaret & Morgan, Jenny, 2018. Changing Media Coverage of Violence Against Women. *Journalism Studies*, 19(8): 1202-1217.

Suominen, Riitta 2019. Virkatekstin käytettävyys. Pöytäkirjasta verkkotekstiksi ja sosiaalisen median päivitykseksi. Tampere: Tampereen yliopisto.

Zhou, Mingting 2013. ‘I am Really Good at It’ or ‘I am Just Feeling Lucky’: the effects of emotions on information problem-solving. *Education Tech Research Dev*, 61:505–520.

Sanomalehtilähteet

Ubaud, Anu & Yläjärvi, Erja 2018. Naisten osuus HS:n jutuissa on kolmannes, ja se on liian vähän – Sitoudumme edistämään tasa-arvoa, laskuri kertoo HS:n tilanteen reaaliajassa. Uutinen; Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005594582.html>. [Viitattu 2.1.2019]

Ubaud, Anu 2019, Onko naisten määrä kasvanut Hesarissa vuoden aikana? Kolumni; Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006027043.html>. [Viitattu 13.2.2020]

Tiessalo, Paula & Laakso, Ville 2019 Ylen uutis- ja ajankohtaistoiminta: Haastateltavien valinnassa tavoitteena sukupuolten tasa-arvo. Uutinen; Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-10606956>. [Viitattu 13.2.2020]

Liitteet

Liite 1 Havainnointiaineisto

4.11.2019 kello 9:30. Angervo käynnistelee tietokonetta, hakee vettä ja avaa jopon (journalismin portaalin). Hän katsoo joposta onko tullut aiheeseen uutta tietoa. Käy nyt ohjaaja-aiheen kimppuun. Kertoo, että juttu liittyy Sirpan juttupakettiin. Hän lähettää minulle sähköpostiin jopo-merkinnän.

Jopo-merkintä alla:

Hei juttuvinkki

Valkeajärvellä on ollut kokeilu, jossa kouluissa on ollut käytössä ohjaajat. Ovat siis erillisiä tyyppisiä, joiden tarkoituksena puuttua mm. lasten käytösongelmiin ja muutenkin ohjata kaikkea eiopetuksellista, jotta opettajat saisivat keskittyä ydintehtäviinsä paremmin.

Ilmeisesti se on toiminut ja nyt kai toimintaa ollaan vakiinnuttamassa.

Tässä vois olla jutun paikkaa ja verkossakin varmasti kiinnostaisi, jos tällaisella resurssoinnilla on saatu tuloksia aikaan.

Päivän yhteenveto: Pariksi Sirpan opiskelijänäkökulmalle?

(Jopo-merkinnästä poistettu kaksi viimeistä riviä, jotka liittyvät toiseen tekeillä olevaan juttuun)

Angervo pohtii aikatauluja. Milloin saa kuvaajan käyttöönsä? Selviää, että keskiviikkona sopisi kuvaajalle. Tekee haun Googlesta hakusanoilla *Valkeajärvi ohjaaja*. Sanoo, että ”ohjaaja ei varmaan ole uusi asia kouluissa”. Sanoo, että perehtyi aiheeseen etukäteen viime perjantaina. Googlesta löytyi nimi. Hän, eli Sanna Koivu on tehnyt työtä seitsemän vuotta. Ottaa nimen ylös, vaikuttaa varteenotettavalta. Koivu on sattumoisin [kunta] koululla ohjaajana.

Lukee lisää aiheesta. Löytää Sanna Koivun pdf:n ja diaesityksen. Angervo toteaa, että ”vaikuttaa hyvältä”. Koivu vaikuttaa siis hyvältä haastateltavalta. Lukee ja omaksuu tietoa ohjaajan työstä Koivun diaesityksestä. Angervo kertoo sukulaissuhteistaan [kuntaan]. Kertoo [kunnasta]: [kunnan] koulu sopisi tällä kertaa hänen mielestään, koska siellä ei olla käyty toimituksesta ja se sijaitsee järkevän matkan päässä. Koivulta löytyy Internetistä opinnäytetyö Tamkista. Diaesityksestä selviää, että Koivu on ollut töissä [kunta] koululla. Diaesityksestä löytyy myös puhelinnumero Koivulle.

Angervo etsii toimituksen intranetistä puhelinluettelon. Hakee Koivun nimeä. ”Löytäminen on tehty todella helpoksi” journalisti sanoo. Luettelosta löytyy nimi ”Sanna ohjaaja Koivu”.

Angervo kertoo tekevänsä televisioon sähkösatasta aiheesta ja radiojuttua. Etsii Sirpan jutusta lisätietoa. Lukee Sirpan juttua. Kertoo, että haluaa suhteuttaa juttuaan siihen. Lukee televisiojutun käsikirjoitusta iNewsistä. Etsii Escenicistä (verkkojuttujen tekemiseen ja

julkaisemiseen tarkoitettu alusta) onko tehty juttua verkkoon. Löytää valmiin Sirpan jutun. Lukee juttua.

Haku Googlestä [kunnan] koulu. Löytyi viralliset sivut Valkeajärven sivujen alta. Etsii sivun Henkilökunta, josta Sanna Koivu löytyi. Soitto Koivulle, vastaa.

Angervo esittelee itsensä ja kertoo juttuaiheestaan. Koivu kysyy jutun käytännön asioista. Journalisti kertoo. Journalisti pohtii saisiko opettajaa tai rehtoria haastatteluun. Voisiko lapsilta kysyä jotain. Sopivat, että Koivu kysyy rehtoria kommentoimaan. Sopivat kellonajan. Puhelu päättyy.

Angervo kertoo vielä, että perjantaina sai käsillä olevan tehtävän. Hän kertoo etsineensä silloin google haulla Valkeajärven kouluja ja sanoo tietävänsä [kunnan] koulun. Sanoi ajatelleensa, että [kunnassa] ei olla Yleltä käyty. Hänellä on myös sukulaisia elänyt siellä, ja se on hyvän matkan päässä.

6.11.2019 noin kello 10. Mervi etsii kriittistä näkökulmaa ostoskeskusjuttuunsa. On ollut jutun parissa jonkin aikaa, päiviä, ehkä päältä viikon. Aloittaa etsimisen. Kollaili aiemmin kollegan juttua, jossa oli kriittistä näkökulmaa ostoskeskukseen. Juttu löytyy. Nimi löytyy, [nimi]. Mervi sanoo, että ”on medialle tuttu”, joten osaa puhua. On toimitusjohtaja [yhdistys] ry:ssä.

Mervi kirjoittaa välillä sähköpostia, kirjoittaa kysymyksiä kunnanjohtajalle.

Miettii kriittisiä puolia ostoskeskukselle, miettii näkökulmaa. Aikoo soittaa [nimi]. Katsoo mitä yrityksiä [kunta] keskustassa on.

Soitto, [nimi] bussissa, ei juuri nyt pysty puhua. Neuvoo toiselle henkilölle. Soitto. Ei vastaa. Kertoo, että jommalta kummalta saa kommentit.

Myöhemmin Mervi kertoo, että haastatteli lyhyesti [nimi].

7.11.2019. Paikalla suunnitteleva tuottaja ja journalisti Seppo. Tuottaja ohjeistaa Seppoa. Seppo aloittaa tekemään salibandyjuttua naisten maajoukkueesta. Tuottaja ohjeistaa tekemään radiojutun, johon tulisi mieluiten kaksi haastateltavaa. Tuottaja poistuu viereiselle työpisteelleen.

Siirrymme Sepon kanssa sivummalle, jossa hänen ääneen ajattelu ei häiritse muita työtä tekeviä. Seppo kertoo, että hänellä on aina helpottunut olo, kun saa aiheen. Se on hyvä tilanne. Hän alkaa hahmottaa aihetta, kertoo välttelevänsä aluksi aiheen ajattelemista. Pyrkii tyhjentämään ajatuksensa. Antaa ajatusten tulla. ”Mikä mua itseäni kiinnostaa” pohtii. Mieltii mielenkiintoa, mieltii sukupuolta. Kyseessä naisten maajoukkue. Pohtii, jättää sukupuolen pois. Mikä laittaa ”ihmisen juoksemaan pallon perässä” pohtii. Mieltii motivaatiota urheiluun.

Keksii kitkan urheilun ja sen muun elämän kanssa. Pohtii henkilöhaastattelua. Teema kiteytyy Sepon päässä. Pohtii urheilijan muuta elämää. Pohtii naisten lastenhankkimisen suunnitelman toteutumista. Mieltii löytääkö perheellistä pelaajaa, mieltii kodin ja pelin kitkaa.

Mieltii onko toiveita tai tavoitteita haastateltavalla.

Onko tulossa harjoituksia? Se vaikuttaa haastattelun järjestämiseen. Mieltii mistä seurasta etsii haastateltavia. Classic on suurempi ja sieltä löytyy varmaankin enemmän mahdollisia haastateltavia.

Siirrytään työpöydän ääreen ja avataan Internet. Pohtii lähtökohtaa ja näkökulmaa. Epäroi näkökulmaa. Pohtii vaihtoehtoja näkökulmalle. Onko tämä urheiluruutumainen lähestymistapa, hän mieltii. Perhe ja peli, se sopinee radioon, Seppo mieltii. Silloin jutusta tulee elämänläheisempi hänen mielestään. Onko pelaajilla muita harrastuksia? Ajattelee kysyvänsä tätä asiaa.

Mieltii, pelaako naisia ammattilaisina. Lukee näytöltä pelaajalistaa. Katsoo joukkueita. Classic edustettu journalistisessa mediassa, KV vähemmän esillä. Aikoo lähestyä KV:tä. Etsii ja katsoo sarjataulukkoita. Sanoo olevan erikoista, että KV on Classicin yläpuolella sarjataulukossa. Classic on esillä paljon. Pohtii kumpi on enemmän esillä. KV on Sepolla urheiluseurana tuttu. Etsii KV:n nettisivut. Kirjoittaa kaksi nimeä ylös ja huomioi heidän pelipaikkansa. Lukee KV:n sivuja. Etsii yhteystiedot. Löytää joukkueenjohtajan. Myös päävalmentajan.

Soittaa joukkueenjohtajalle, ei vastaa. Soittaa päävalmentajalle, vastaa. Kertoo näkökulmastaan ja valitsemistaan henkilöistä. Päävalmentaja kertoo pelaajista. Puhuvat aikatauluista, tänään on harjoitukset. Seppo kertoo lisää näkökulmasta ja kysymyksistä. Sopivat haastattelun tälle päivälle illalle harjoitusten jälkeen. Valmentaja vielä varmistaa pelaajilta käykö haastattelu.